

نگاهی به تاریخ مطبوعات ارمنی

(۴)

۱. گرمانیک

- ۲- ماهنامه "سورهانداک" (پیک)، نیویورک ۱۸۸۹-۹۰.
- ۳- دو هفته نامه ارمنی-انگلیسی "آزادیوتیون" (آزادی) ۱۸۹۰-۹۲، نیویورک.
- ۴- هفته نامه ادبی سیاسی "هایک" ۱۸۹۸-۱۸۹۱، نیویورک.
- ۵- هفته نامه "زاین هایرنیاتس"، از ۱۸۹۹، نیویورک، ارگان حزب هنجاک ۲- ۱۹۰۰، ۱۹۰۸-۱۹۰۳.
- ۶- "هایرنیک" (میهن)، از ۱۹۰۰، بوستون، ارگان حزب داشناک، ضد شوروی، ضد کمونیسم.
- ۷- "یریتاسارد هایاستان" (ارمنستان جوان)، وابسته به حزب هنجاک، پاراموس، ایالات نیوجرسی، هفته نامه سیاسی-اجتماعی اقتصادی، از ۱۹۰۳.
- ۸- هفته نامه "کاغاکاتسی" (شهری)، فرزنو، ۹-۱۹۰۲.
- ۹- هفته نامه "آزگ" (ملت)، بوستون ۲۱-۱۹۰۷.
- ۱۰- روزنامه "آزگ" (ملت)، حزب رامکاواری، ۲۱-۱۹۱۵، بوستون.
- ۱۱- روزنامه "باهاک" (پاسدار)، حزب هنجاک، ۲۱-۱۹۱۵، بوستون.
- ۱۲- روزنامه "آزگ-باهاک". از ادغام دو نشریه اخیر الذکر "آزگ" و "باهاک"، از ۱۹۲۱، بوستون، که از سال ۱۹۲۲ "پایکار" (پیکار) نامیده می شود.
- ۱۳- به همان ترتیب از ادغام و اتحاد "تورگیانک" (زندگی نو) (۲۱-۱۹۱۴، فرزنو)، و "آرور" (۲۱-۱۹۱۹، فرزنو) نشریه "تورگیانک-آرور" (از ۱۹۲۱) تشکیل شد که از ۱۹۲۲ "تور آر" (روز نو) نامیده می شود.
- ۱۴- هفته نامه "گورزاور" (کارگر) ارگان بخش ارمنی حزب کارگران آمریکا، ۱۹۲۴.
- ۱۵- هفته نامه "بانور" (کارگر)، ارگان حزب کارگران ارمنی آمریکا ۲۴-۱۹۲۲.
- ۱۶- "پرولتار"، از ادغام و اتحاد دو نشریه "گورزاور" و "بانور" ارگان بخش ارمنی حزب کارگران (کمونیست) آمریکا، از ۱۹۲۵ تا ۱۹۲۶. در سالهای ۳۰-۱۹۲۶ بنام "نور آشخار" (دنیای نو)، (ارگان حزب کمونیست آمریکا) و در سالهای ۳۸-۱۹۳۰ بنام "بانور" (کارگر).
- ۱۷- "لرابر" (انبار)، از ۱۹۳۸، نیویورک، انجمن ارمنیان مرفقی آمریکا.
- ۱۸- نور آرابگیر" از ۱۹۲۵، نیویورک، فیلادلفیا، بوستون. انجمن طرفدار وطن.
- ۱۹- "گرامانیک"، از ۱۹۳۰، انجمن طرفدار وطن، نیویورک.
- ۲۰- "نور چنکوش" (۳۵-۱۹۳۱)، نیویورک.
- ۲۱- "کیورینی هوش" (۳۳-۱۹۳۰)، نیویورک.
- ۲۲- "نور کساریا" (۷۲-۱۹۳۴)، نیویورک.
- ۲۳- "تورگیر"، ۵۴-۱۹۳۶، نیویورک.
- ۲۴- "آرمنیان ایزرور" (The Armenian Observer) از ۱۹۵۸، به زبان انگلیسی، فرزنو، لوس آنجلس.
- ۲۵- "آرارات" (Ararat)، نیویورک از ۱۹۶۰، (انگلیسی زبان).
- ۲۶- "آرمنیان رپورتر" (The Aarmenian Reporter)، نیویورک، از ۱۹۶۷.
- ۲۷- "آرمنیان دایجست" (Armenian Digest)، لس آنجلس از ۱۹۷۰.
- ۲۸- "تور آر" (روز نو)، از ۱۹۶۴، لس آنجلس.
- ۲۹- "آسپارز" از ۱۹۷۰، لس آنجلس.
- ۳۰- "لرابر"، لس آنجلس، از ۱۹۷۹.
- ۳۱- "نور سرونند" (نسل نو)، لس آنجلس، از ۱۹۷۵.
- ۳۲- "آپرل" از ۱۹۷۷، لس آنجلس.
- ۳۳- هفته نامه "تورگیانک" (زندگی نو) از ۱۹۷۸.
- ۳۴- "مایر یگختسی" (کلیسای مادر)، از ۱۹۷۹، لس آنجلس.
- ۳۵- "تارگیرک"، از ۱۹۷۷، کالج بین المللی ارمنی آمریکا لس آنجلس.
- ۳۶- "مانکاکان آشخار" (دنیای کودک)، از ۱۹۸۰.
- ۳۷- "مرزاین" (صدای ما)، از ۱۹۸۰، انتشارات دانش آموزان آموزشگاه ملی ارمنی.
- ۳۸- "ماسیس"
- ۳۹- "کاج نازار"

تا کنون بیش از ۴۰۰ نشریه ارمنی در آمریکا منتشر شده است.

لبنان

- ۱- روزنامه "لويس" (نور)، زحله، ۱۹۱۸.
 - ۲- "مر نشانایان ا هاراج" (شعار ما، به پیش است) ۱۹۵۷-۶۴.
 - ۳- هفته نامه "کانچ" (ندا)، بیروت، از سال ۱۹۷۱.
 - ۴- روزنامه "آرارات"، وابسته به حزب هنجاک، بیروت از ۱۹۳۷.
 - ۵- روزنامه "زارتونک" (بیداری)، وابسته به حزب رامکاواری، بیروت از سال ۱۹۳۷.
 - ۶- "آنی" ادبی-هنری، ۵۵-۱۹۴۶.
 - ۷- "مشاگوت" (فرهنگ)، ادبی-هنری، ۵۵-۱۹۵۴.
 - ۸- "گیرک گراکانوتیان یو آروستی" (کتاب ادبیات و هنر)، ۱۹۵۹ و ۵۶-۱۹۵۵.
 - ۹- "جر گراکانوتیان یو آروستی" (برگهایی از ادب و هنر)، ۷۲-۱۹۶۵.
 - ۱۰- ماهنامه "یریتاسارد هایوهی" (زن جوان ارمنی) ۳۶-۱۹۳۲ و ۶۸-۱۹۴۷.
 - ۱۱- ماهنامه "شیراک" (از ۱۹۵۶) از انتشارات بنیاد فرهنگی تکیان.
 - ۱۲- هفته نامه "نابیری"، از ۱۹۴۱.
 - ۱۳- سالنامه "ارمنی شناسی کالج هایکازیان" از ۱۹۷۰.
 - ۱۴- ماهنامه "دیتاک"
- تا کنون حدود ۱۹۰ نشریه ارمنی در لبنان منتشر شده است.

سوریه

- ۱- ماهنامه "آغیبور" (چشمه)، حلب ۱۴-۱۹۱۳.
 - ۲- روزنامه "های زاین" (ندای ارمن) حلب-آدانا، ۲۲-۱۹۱۸، انتشارات حزب رامکاواری.
 - ۳- روزنامه "سیریانکان مامول" (نشریه سوریه)، حلب ۲۷-۱۹۲۲، انتشارات حزب هنجاک.
 - ۴- "سوریهای تارگیرک" (سالنامه ارمنی سوریه)، حلب ۲۵-۱۹۲۴.
 - ۵- "پیرات" (فرات) ارگان رسمی حزب رامکاواری، حلب ۴۹-۱۹۲۷.
 - ۶- "گفارد"، سالنامه ادبی، هنری، تاریخی، از سال ۱۹۷۵.
 - ۷- فصل نامه "نور آپریل" (آوریل نو)، از ۱۹۸۰.
- تا کنون بیش از ۷۰ نشریه ارمنی در سوریه منتشر شده است.

اورشلیم

- ۱- "سیون"، ماهنامه کلیسایی، ادبی، تحقیقی، از سال ۱۸۶۶.
- ۲- "هم" (Hem)، فصل نامه ادبی-اجتماعی، ۴۵-۱۹۴۰ و از سال ۱۹۷۷.
- ۳- "نشریه خبری انجمن کل ورزشی ارمنیان" از سال ۱۹۸۰.

قبرس

- ۱- هفته نامه "آزات کپیرهای" (ارمنی آزاد قبرس) ۲۳-۱۹۲۲، نیکوزیا.
- ۲- هفته نامه سیاسی-ملی "هناران" (تکیه گاه)، انتشارات حزب رامکاواری، ۶۲-۱۹۵۹ نیکوزیا.
- ۳- "لوسارپی" ارگان انجمن ارمنیان، ۲۸-۱۹۲۶ لارناکا.
- ۴- گاهنامه "آیگ" انتشارات مؤسسه آموزشی ملکونیان قبرس، ۷۸-۱۹۳۷.
- ۵- گاهنامه "تسولک" (پرتو)، ۱۹۷۳ به بعد، توسط مؤسسه آموزشی ملکونیان.

اتیوپی

- ۱- "نور زاغیک" (گل نو) دو هفته نامه ادبی، هنری و علمی، ۱۹۳۲، آدیس آبابا.
- ۲- "پیونیک"، ۶۲-۱۹۵۸، آدیس آبابا.

ایالات متحده آمریکا

- ۱- ماهنامه "آرگاک" (آفتاب)، ۱۸۸۸، جرسی سیتی.

جامعه ارمنی ایران

- برگزاری باشکوه جشن زاغاکازارت در کلیساها.
- گرامیداشت روز زن و مادر در انجمن های ارمنی تهران و شهرستان ها.
- برگزاری ۲۵-مین دوره مسابقات ورزشی مدارس ارمنی تهران در ورزشگاه آزارات در تعطیلات نوروزی.
- برگزاری عید پاک در کلیساهای ارمنی.

ایران

ایثار معلم فداکار گیلانی در کتاب فارسی سال سوم دبستان درج می شود

بر اساس پیشنهاد معاونت برنامه ریزی و نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش، فداکاری معلم ایثارگر، حسن امیدزاده از سال تحصیلی جدید در کتاب درسی سوم دبستان درج می شود.

به گزارش روابط عمومی وزارت آموزش و پرورش، به منظور اعتلا و تعمیق فرهنگ ایثار و فداکاری، در کتاب فارسی جدید التالیف سال سوم ابتدایی، یک درس به فداکاری معلم ایثارگر گیلانی حسن امیدزاده اختصاص داده شده است.

این کتاب از سال تحصیلی ۸۱-۸۰ به صورت آزمایشی در مدارس کشور آموزش داده می شود.

حسن امیدزاده، معلم فداکار گیلانی در بهمن ماه ۱۳۷۶ جان ۳۰ تن از دانش آموزان کلاس دوم ابتدایی دبستان خونین شهر بیجار از توابع شفت گیلان را از میان شعله های آتش نجات داد و با موافقت هیأت دولت مبنی بر درخواست وزیر آموزش و پرورش نشان ایثار به ایشان تعلق گرفت.

پاسخ مجدد ایران به ادعاهای امارات در مورد سه جزیره ایرانی در اجلاس هاوانا

هیأت پارلمانی ایرانی حاضر در نشست اتحادیه جهانی بین المجالس بار دیگر به ادعاهای بی پایه امارات متحد عربی در ارتباط با تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران پاسخ داد.

به گزارش ایرنا عبدالمحمد نظام الاسلامی عضو این هیأت طی سخنانی در پایان جلسه مجمع عمومی این نشست در هاوانا تأکید کرد: هر اقدامی برای رفع سوء تفاهات احتمالی باید بر اساس حسن نیت، اعتماد و احترام متقابل و در جوی دوستانه صورت گیرد. وی به دو سفر مقامات ایران به امارات اشاره کرد و گفت: به نظر مجلس شورای اسلامی این اقدام دولت ایران بهترین نشانه حسن نیت برای رفع سوء تفاهات است و انتظار دارد طرف اماراتی نیز برای نشان دادن تمایل خویش به اقدامی مشابه مبادرت نماید. نظام الاسلامی تصریح کرد که مجلس به طور کامل از سیاست دولت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر توسعه روابط با همسایگان خویش بر اساس احترام متقابل حمایت می کند.

وی گفت: هر ابتکاری برای تقویت همکاریهای دوستانه با کشورهای خلیج فارس از جمله امارات مورد استقبال دولت و مجلس ایران است.

نماینده امارات عصر روز پنجشنبه در سخنان کوتاهی بار دیگر ادعاهای واهی خود را در ارتباط با مالکیت جزایر ایرانی تکرار کرده بود.

اطلاعیه دادگاه انقلاب اسلامی در باره بازداشت برخی از افراد ملی-مذهبی

دادگاه انقلاب اسلامی اعلام کرد: در پی کشف شبکه برانداز موسوم به ملی-مذهبی ها و بازداشت تعدادی از عناصر این شبکه و اعترافات بعضی از افراد دستگیر شده مبنی بر اقدامات براندازانه از طریق نفوذ و تحریک اجتماعات، ایجاد ناراضی، بلوا و آشوب و همسویی با گروه های ضد انقلاب و محارب خارج از کشور و نقش محوری گروهک غیر قانونی نهضت آزادی، تعدادی از اعضای این گروهک و وابستگان ضد انقلاب آنها به استناد مواد ۴۹۸ و ۴۹۹ قانون مجازات اسلامی در تهران و بعضی از شهرستانها بازداشت شدند.

اظهارات رئیس دادگاه انقلاب در باره بازداشت های اخیر

رئیس دادگاه انقلاب، تعداد دستگیر شدگان اخیر را حدود ۴۰ نفر اعلام کرد.

حجت الاسلام مبشری در گفتگو با ایسنا با اعلام این که حدود ۴۰ نفر از فعالان موسوم به ملی-مذهبی در تهران و شهرستانها دستگیر شده اند، اعلام اسامی آنان را به اطلاعیه هیأت بعدی این دادگاه موكول کرد. وی در باره علل دستگیری این افراد گفت: هنوز جزئیات روشن نیست، اما علت اصلی دستگیری این افراد در ارتباط با اظهارات ارادی است که قبلاً دستگیر شده بودند، بر این اساس افراد دیگری نیز دستگیر شده اند و در صورت اثبات اتهامات با آنها برخورد می شود.

مبشری همچنین احتمال آزادی تعدادی از این افراد را پس از انجام تحقیقات مقدماتی رد نکرد.

همسر هاشم صباغیان یکی از بازداشت شدگان اخیر نیز در گفتگو با ایسنا از دستگیری صدر حاج سید وادی، خسرو منظوریان، محمود توسلی، ابوالفضل بازرگان (برادر زاده مهندس بازرگان)، غلامعباس توسلی، بنی اسدی در تهران و دکتر غروی و مسکین در استان اصفهان خبر داد.

وی افزود: مأموران دادگاه انقلاب با حکم بازداشت آقای صباغیان و بازرسی منزل که البته مربوط به تاریخ ۳۰ فروردین بود، وارد منزل شدند و علی رغم درخواست ما برای تفتیش منزل در زمان مقرر، حدود سه ساعت به بازرسی منزل پرداختند و آقای صباغیان را نیز بازداشت کردند.

اظهار تأسف خاتمی از برخورد های تنش زای اخیر

حجت الاسلام و المسلمین سید محمد خاتمی رئیس جمهور در جمع اعضای ستاد برگزار کننده کنفرانس راهبردهای توسعه علمی کشور و اعضای ستاد پیشبرد علوم ایران ۱۴۰۰ تأکید کرد: امروز برای دفاع از هویت فرهنگی، دینی و تاریخی کشور نیازمند تجهیز شدن به علم، آگاهی و فن آوری هستیم و همه نهادها در نظام موظف به زمینه سازی برای فعالیت عالمان و عقلای علمی، فرهنگی هستند.

آقای خاتمی با تشریح حرکت پیچیده و شتابان دنیا به سوی آینده و غیر قابل پیش بینی بودن آنچه در زندگی بشر رخ خواهد داد، گفت: عرصه بهره گیری از علم و آگاهی برای خلق پیشرفت ها و شگفتی ها، عرصه رقابت است و تنها در اثر تلاش و آمادگی در این رقابت می توان آینده ملت و کشور را تأمین کرد.

رئیس جمهور با اشاره به بعضی از برخوردها که این اواخر نسبت به مطبوعات، برخی افراد و گروه ها صورت گرفته است گفت: وقتی از نگاه مصالح کلی جامعه و امنیت دیرپای جامعه به این قضایا نگاه می کنیم، نمی توانم اظهار تأسف نکنم. من با برداشتی که از افکار عمومی دارم، این برخوردها را به نفع نظام و مردم نمی دانم، رئیس جمهوری تصریح کرد: هیچ خطری برای نظام مردمی ما مهتمتر از این نیست که ما مدیران و حاکمان قادر نباشیم رفتارمان را برای مردم توجیه کنیم.

رئیس جمهور با اشاره به دستگیری برخی دانشجویان و دانشگاهیان در مسایل اخیر افزود: صحبت آن نیست که با متخلف برخورد نشود و یا اگر کسی دانشگاهی بود و خلافی مرتکب شد برخورد با او صورت نگیرد. البته باید برخورد قانونی باشد و اگر به کسی چه دانشگاهی و چه غیر دانشگاهی جفا شد باید متأسف بود.

آقای خاتمی افزود: امیدوارم به لطف خداوند و با توجه ویژه رئیس محترم قوه قضائیه ذره ای در برخوردها ولو با متخلف از قانون تجاوز نشود و نیز امیدوارم فضای معقول منطقی و مناسبی پدید آید که در آن سوء تفاهم از میان برخیزد. سوء تفاهم هایی که گاه به خود اشخاص می انجامد که به هیچ وجه به نفع جامعه نیست.

رئیس جمهور اظهار امیدواری کرد، با حذف عوامل تنش زا و دغدغه آفرین بتوانیم فضایی فراهم کنیم که هم استقلال کشور محفوظ بماند و هم روند پیشرفت جامعه مثبت باشد و علم، آگاهی و برخورد آزادانه اندیشه وجود داشته باشد تا بتوانیم از این امکانات و موقعیتی که داریم بیشتر و بهتر به نفع نظام جمهوری اسلامی استفاده کنیم.

بیانیه جبهه مشارکت در باره بازداشت تعدادی از نیروهای «ملی-مذهبی»

در پی انتشار اطلاعیه دادگاه انقلاب مبنی بر کشف شبکه ای موسوم به ملی-مذهبی جبهه مشارکت با صدور بیانیه ای این اقدام را «غیر قابل توجیه» دانست. در بیانیه این تشکل سیاسی آمده است:

در حالی که هنوز ابهامهای زیادی در مورد دستگیری تعدادی از شهروندان به اتهام براندازی وجود دارد و توضیحات دادگاه انقلاب نتوانسته است این ابهامها را برطرف نماید، در اقدامی دیگر تعداد دیگری از افراد به همین اتهام دستگیر شده اند. در واری همه مسائل موجود که از زیبایی دقیق آنها جز در سایه روشن شدن همه جزئیات پرونده میسر نیست، نحوه برخورد عوامل قضایی با این افراد محل پرسش جدی است، به خصوص عدم دسترسی این افراد به حقوق قانونی خود، نحوه بازجویی ها، محل بازداشت، نحوه برخورد با خانواده های بازداشت شدگان قبلی و

نکاتی از این دست این تردید جدی را ایجاد می کند که روشهایی که با منطق و روح قانون سازگار نیست و در تاریخ جمهوری اسلامی بی سابقه است با هدف اثر گذاری بر حضور و اراده سیاسی مردم صورت می گیرد.

جبهه مشارکت در بیانیه خود افزوده است: بر مسئولان قضایی خصوصاً رئیس محترم قوه قضائیه فرض است تا این بخش از عوامل قضایی را مجبور به رعایت قانون نمایند و حداقل ارکان مختلف نظام یعنی قوای مجریه و مقننه را نسبت به این رفتار توجیه کنند.

این بیانیه تصریح کرده است: جبهه مشارکت ایران اسلامی ضمن ابراز تأسفق چند باره از این اقدامات از مردم شریف ایران درخواست می کند هدف اصلی را که مشارکت گسترده آنها در انتخابات ریاست جمهوری آینده است به یاد داشته باشند و با حضور پرشور و معنادار خود در این صحنه بار دیگر بر روشهای مورد قبول پای بشارند و با رویه هایی که با روح آزادیخواهی، قانونگرایی و عدالت جویی سازگاری ندارد "نه" بگویند.

دیدار رئیس دادگاه قانون اساسی ارمنستان با رئیس مجلس

گایگیک هاروتونیان رئیس دادگاه قانون اساسی ارمنستان با حجت الاسلام و المسلمین کربویی رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار و گفتگو کرد. در این دیدار با بیان ساز و کار قانون گذاری در جمهوری اسلامی ایران و ساختار، عملکرد و جایگاه والای مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان، بر نظام مردمسالار دینی در کشورمان تأکید کرد.

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین با اشاره به اصول ۱۳ و ۸۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اظهار داشت: ایران تنها کشوری است که اقلیتهای دینی به خاطر دین خود در مجلس نماینده دارند و حقوق و تکالیف نمایندگان اقلیتهای دینی با سایر نمایندگان مسلمان یکسان بوده و در کنار آنها در امر قانونگذاری و نظارت دخالت دارند. در ادامه این دیدار گایگیک هاروتونیان رئیس دادگاه قانون اساسی ارمنستان ضمن تشریح عملکرد و ساختار دادگاه قانون اساسی ارمنستان، از ایران به عنوان کشوری بزرگ، با فرهنگ و با تمدن غنی یاد کرد و خواستار تبادل تجربه بین دستگاه های تقنینی و نظارتی دو کشور شد. وی هدف از سفر خود و هیئت همراه را شناخت و آشنایی بیشتر با دستگاه های تقنینی ایران دانست و حضور نمایندگان اقلیتهای دینی در مجلس شورای اسلامی و آزادیهای دینی و مدنی اقلیتهای دینی را نشان دهنده احترامی دانست که جمهوری اسلامی ایران برای سایر ادیان توحیدی قابل است.

ارمنستان

ملاقات رؤسای جمهور ارمنستان و فرانسه در پاریس در پاریس ملاقات ۴۵ دقیقه ای روبرت کوچاریان رئیس جمهور ارمنستان با ژاک شیراک رئیس جمهور فرانسه صورت گرفت. واهه گابریلیان سخنگوی مطبوعاتی رئیس جمهور ارمنستان اطلاع داده است که طرفین در خصوص نتایج ملاقاتهای "کی وست"

و دور نمای حل و فصل قره باغ تبادل نظر بعمل آورده اند. سخنگوی کاخ الیزه به خبرنگار رادیو آزادی اعلام نموده است که در "کی وست" پیشرفت حاصل شده است. روبرت کوچاریان نیز مایل به ملاقات با ژاک شیراک جهت اطلاع دادن نتایج مذاکرات و استحکام بخشیدن به قرار و مدارهای بدست آورده شده در ایالات متحده شده است. بر گزارش رسانه های گروهی آذربایجانی حیدر علی اف جهت ماینات پزشکی از واشنگتن عازم کلیولند شده است و فعلاً روز مراجعت وی به پاکو روشن نیست. گرچه در خصوص جزئیات مذاکرات صورت گرفته در فلوریدا گزارشی منتشر نمیشود لیکن روزنامه ها و شخصیتهای سیاسی آذربایجانی شروع به ارزیابی ۱۶-امین مرحله مذاکرات دو رئیس جمهور نموده اند. "خوی" آذربایجانی قید میکند که در "کی وست" واریانت مرحله به مرحله حل و فصل قره باغ و هویت حقوقی آن مورد بررسی قرار گرفته است. بنا به منابع آذربایجانی به واریانت مرحله ای موارد راهکارهای دیگری نیز اضافه خواهند شد. "خوی" قید کرده است که طرف ارمنی واریانت پیشنهادی طرف آذربایجان دال بر مبادله اراضی را رد کرده است و اضافه نموده که مسئله بررسی هویت حقوقی قره باغ کوهستانی ممکن است زمان زیادی را برداپوزیسیون آذربایجان مقامات کشور را از بابت سیاست کاپیتولاسیون مورد اتهام قرار می دهند. اعلامیه هایی دال بر عدم سازش در قبال قره باغ منتشر میشوند. بنا به گزارش نویان تاپان وفا قلی زاده مشاور اسبق حیدر علی اف مطمئن است که حیدر علی اف و روبرت کوچاریان قلی زاده در پاریس توافق نموده اند که سند نهائی را برای ارائه بنام رؤسای مشترک گروه مینسک، مخفی نگهدارند.

شبکه سراسری تلویزیون ارمنستان ۱۰/۱/۲۲

ایران نیز در روند صلح شرکت خواهد کرد

رؤسای مشترک گروه مینسک OSCE بعد از اتمام مذاکرات در کی وست گفته اند که طرفین به صلح نزدیک شده اند و مذاکرات در ماه ژوئن در ژنو ادامه خواهد یافت. به گزارش روزنامه "مارمارا" ایران نیز در مذاکرات حل مسئله قره باغ شرکت خواهد کرد. هیئت ارمنی از این اقدام استقبال کرده است.

خبرگزاری نویان تاپان ۱۰/۱/۲۲

روسیه نباید از حل مسئله قره باغ دور شود

در گیری پیرامون جمهوری قره باغ سرانجام حل خواهد شد اما این امر تنها در چارچوب عملکرد صلح جویانه روسیه میسر خواهد شد. به گفته دمیتری روگوزین رئیس کمیته امور بین المللی دوما، روسیه "در این منطقه نیز بامسئولیت کار می کند و تعهدات خود را کاملاً انجام می دهد لذا نباید از حل مسئله هویت قره باغ دور شود".

روگوزین دیروز نتایج مذاکرات ارمنی- آذری را که در سطح عالی در آمریکا برگزار شده است، تفسیر نموده و به خبرنگار ایثار- تاس گفت که ورود میانجیگران جدید به مذاکرات قره باغ "فقط وضعیت را دشوارتر می سازد".

به گفته دمیتری روگوزین مرحله نوبتی مذاکرات رؤسای جمهور ارمنستان و آذربایجان پیرامون حل درگیری که اخیراً در شهر کی وست صورت گرفتند، نتیجه نداشت. نماینده با اشاره به دلایل ناکامی بویژه خاطرنشان کرد که شرایط اولیه که طرفین قبلاً پیرانمون آنها به توافق رسیده بودند، کاملاً متفاوت هستند. وی گفت: "آشکار است که طرفین در این مرحله مذاکرات از سازش متقابل بسیار دور هستند".

آرمن پرسی، بزرگیر ۱۰/۱/۲۲

وارطان آسکانیان: "پیشنهاد جدید نباید تکرار پیشنهادهای گذشته باشد"

کی وست، فلوریدا، ۷ آوریل سال ۲۰۰۱: مذاکرات کی وست با مصاحبه مطبوعاتی روسای مشترک گروه مینسک که در تاریخ ۶ آوریل صورت گرفت، عملاً به پایان رسیدند. همان شب به افتخار رؤسای جمهور کوچاریان و علی اف ضیافت شامی برگزار شد و صبح روز بعد هیئتها برای عزیمت به واشنگتن آماده شدند. قرار بود که هیئت آذربایجان در تاریخ ۷ آوریل و رئیس جمهور کوچاریان، وارطان آسکانیان وزیر امور خارجه و همکاران آنها در روز ۸ آوریل عازم واشنگتن شوند. ذیلاً مصاحبه ویژه با وارطان آسکانیان را در باره ملاقاتها در کی وست ارائه می کنیم.

پرسش- رؤسای مشترک در طی مصاحبه مطبوعاتی گفته اند که بر روی پیشنهاد جدید که در ماه ژوئن در ژنو باید ارائه شود، کار می کنند. قبل از گشت دریائی دو رئیس جمهور گفته می شد که موضع طرف آذربایجان مشخص نبود. آیا از بیانات رؤسای مشترک می شود نتیجه گیری کرد که این موضع اکنون مشخص شده است؟

پاسخ- در این مسئله باید به گفته رؤسای مشترک تکیه کنیم. رؤسای جمهور با هم ملاقات نکرده اند، ما نیز با اعضای هیئت آذربایجان تماس نداشتیم، لذا ارزیابی موضع آنها برای ما مشکل می باشد. همانطور که همه مان فهمیدیم رؤسای مشترک در طی مصاحبه مطبوعاتی خود بسیار مثبت اظهار نظر کردند و گفتند که راه خروج وجود دارد. ما تنها در باره موضع خود نسبت به مذاکرات می توانیم صحبت کنیم و با رؤسای مشترک موافق هستیم؛ واقعاً از نتایج رضی هستیم، پیشرفت مثبت وجود دارد. اما بیش از نظر رؤسای مشترک اکنون در باره موضع آذربایجان چیزی نمی توانم بگویم.

پرسش- سه پیشنهاد قبلی گروه مینسک رد شد. پیشنهاد جدید که بر روی آن کار می شود، باید بر اساس آنها باشد یا باید منتظر نظرات کاملاً جدیدی باشیم؟

پاسخ- البته نمی شود گفت که پیشنهاد جدیدی باید باشد. بالاخره عناصر همیشه به همان حالت باقی می ماند و پیشنهادها و نظرات پیرامون این عناصر می توانند تغییر یابند. در هر صورت، مطمئناً می توانم بگویم که این پیشنهاد جدید تکرار پیشنهادات قبلی نباید باشد. اما اکنون مشکل بتوان گفت که از لحاظ ماهیت تا چه حد فرق خواهد داشت. تنها می توانم بگویم که رؤسای جمهور در طی ملاقاتهای این هفته و ملاقاتهای قبلی هیچ کدام از پیشنهادهای سابق را

بررسی نکرده‌اند. اما بعید نیست که بعضی از عناصر پیشنهادهای سابق در این پیشنهاد جدید نیز وجود داشته باشند.

پرسش- رؤسای مشترک گفتند که توافق بر اساس اصل امتیاز متقابل بدست آمده است. آیا سازشهای متقابل به یک بند مشخص مربوط هستند: هویت، اراضی، اقدامات امنیتی و غیره، یا باید در چارچوب پیشنهاد کلی ارائه شوند؟

پاسخ- سازشها را باید در مجموعه کلی بررسی کرد. نباید انتظار داشت که طرفین بر روی هر عنصر امتیاز بدهند. مسئله را باید بعنوان مجموعه کلی مشاهده کرد که در آن برخی عناصر به نفع یک طرف و عناصر دیگر به نفع طرف مقابل خواهند بود. لذا سازشها را نیز باید در مجموع مورد مشاهده قرار داد و بنظر من این مورد بطور کلی خوب است چون مسائل مشخصی وجود دارند که برای ما اهمیت بیشتری دارند و می‌توانیم بر آنها قاطعانه پایبند باشیم، ولی موارد دیگر برای ما اهمیت کمتری دارند، اما برای طرف آذری می‌توانند مهم محسوب شوند لذا ما می‌توانیم در خصوص آنها سازش نشان دهیم. بدین ترتیب مسئله سازشهای متقابل در مجموعه آسانتر می‌شود.

پرسش- مواردی که طرف ارمنی در خصوص آنها نمی‌تواند سازش نشان دهد، کدام هستند؟

پاسخ- اکنون بیش از این نمی‌توانم جزئیات را بیان کنم. فقط باید بگویم که ما می‌خواهیم به اینگونه مجموعه پیشنهادها دست یابیم که منافع ما در آن کاملاً تجلی یافته باشد.

پرسش- دومین خبر مصاحبه مطبوعاتی رؤسای مشترک ابتکار مطلع ساختن ایران در مورد روند صلح بود. با توجه به اینکه نماینده فرانسه در ریاست مشترک گروه مینسک از ماه می فیلپ ده سیورمه باید باشد (که از سال ۱۹۹۸ سفیر فرانسه در جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و همچنین با کشورهای اتحاد شوروی سابق بسیار خوب آشنا است) آیا می‌توانیم بگوئیم که قدمی در راستای مشارکت تهران در مذاکرات برداشته می‌شود؟

پاسخ- نمی‌خواهم بیشتر از آنچه گفته شده است، بیان کنم، در هر حال خاطر نشان کنم که نظر روسای مشترک چنین است: نیروهای منطقه در روند صلح مشمول شوند و آنها مطلع گردند تا با شرکت همه بتوانیم برنامه صلح را به تحقق برسانیم. همچنین نمی‌خواهم این امر که رئیس مشترک جدید فرانسوی سفیر این کشور در ایران است را به این عامل ارتباط بدهم؛ شاید اتفاقاً اینطور شده است. اما از این نظر رؤسای مشترک که ایران را باید از این روند مطلع نمود، استقبال می‌کنم چون تا آنجائی که می‌دانم طرف ترکی از طریق آذربایجان به بعضی جزئیات روند آشنا شده است، لذا درست خواهد بود تا کشور دیگر منطقه یعنی ایران نیز آگاه باشد.

پرسش- ارمنستان چشم انداز اعطای نقش مهمتر به ایران، یعنی نه آگاه ساختن صرف را تشویق می‌کند؟

پاسخ- این مسئله را باید رؤسای مشترک تشخیص دهند. روند گروه مینسک از آن OSCE است: آنها باید تصمیم بگیرند که آیا می‌خواهند چارچوب میانجیگران را گسترش بدهند یا خیر. اما ما کاملاً

موافق هستیم که باید ایران را نیز در جریان گذاشت و معتقدیم که در این راستا مشورت‌های مربوطه را انجام خواهیم داد.

پرسش- آیا در راستای شرکت مقامات جمهوری قره‌باغ در مذاکرات پیشرفتی ثبت شده است؟
پاسخ- این مسئله همیشه در دستور کار است. رؤسای مشترک همیشه گفته‌اند که قره‌باغ نیز در موقع مناسب در این روند شرکت خواهد کرد. هنوز معلوم نیست که این موقع رسیده است یا خیر، اما مطمئن هستیم که بالاخره شرکت خواهد کرد.

برگبر ۱۰/۰۱/۲۱

ملاقات رؤسای جمهوریهای ارمنستان و آذربایجان با جرج بوش

جرج بوش سران کشورهای ارمنستان و آذربایجان را در کاخ سفید پذیرفت. در مرحله اول رئیس جمهور آمریکا ملاقات کوتاهی با روبرت کوچاریان سپس حیدر علی اف داشته است. ملاقات در فضای گرمی صورت گرفت. جرج بوش در طی ملاقات چنین اعلام کرد: به روند مذاکرات صلح کمک خواهد کرد.

در طی ملاقات روسای جمهور آمریکا و ارمنستان، جرج بوش رئیس جمهور آمریکا به دوستی باستانی دو کشور اشاره نموده چنین افزوده است که ایالات متحده آمریکا همیشه در زمینه اصلاحات مردمی و اقتصادی کمک و مساعدت نشان خواهد داد.

جرج بوش هنگام صحبت با حیدرعلی اف مسائلی چون پیشرفت های آتی و در صورت تثبیت صلح سرمایه‌گذاریهای خارجی در آذربایجان را مورد بررسی قرار داده است.

یکی از دیپلمات های ایالات متحده آمریکا که مایل نیست نام خود را فاش نماید چنین گفته است: پیشنهادهای جدید میانجیگران که روسای گروه مینسک OSCE در پایان مذاکرات فلوریدا اعلام نموده بودند هنوز در اعلامیه مشترک شکل کامل نگرفته است، اما سران کشورهای ارمنستان و آذربایجان پیشرفتی که در مذاکرات کی وست به ثبت رسیده است را رد نمی‌کنند. بر اساس سخنان وی روسای جمهور ارمنستان و آذربایجان مطمئن هستند که در صورتی می‌توانند به صلح برسند که از هر دو طرف نیز سازش های متقابل و جدی صورت گیرد. کری کاوانو ملاقات کی وست را چنین ارزیابی نموده است: پیشرفتی که در مذاکرات فلوریدا به ثبت رسید بیشتر از آن بود که انتظار می‌رفت.

ژان ژاک گایارد: ملاقات ۴ روزه کی وست طرفین را برای بدست آوردن صلح به یکدیگر نزدیکتر نموده است.

معاون وزیر امور خارجه روسیه از فعالیت های انجام شده اظهار خرسندی نموده است.

اکنون میانجیگران حل درگیری باید پیشنهادهای جامع و جدیدی را برای دوره بعدی مذاکرات که در ماه ژوئن در ژنو برگزار خواهد شد، آماده نمایند.

بعید به نظر می‌رسد که طرف قره‌باغی در ملاقات آتی حل درگیری قره‌باغ در ژنو شرکت داشته باشد.

سرویس مطبوعاتی وزارت امور خارجه آمریکا به خبرنگار مدیا ماکس چنین گفته است که: روسای گروه مینسک تا کنون چندین بار اعلام نموده‌اند که در موقع مناسب نمایندگان قره‌باغ کوهستانی در مذاکرات شرکت خواهند داشت.

شبکه تلویزیونی پرموتوس ۱۰/۰۱/۲۱

آرکادی غوکاسیان: "قره‌باغ کوهستانی یا باید به ارمنستان بپیوندد یا مستقل باشد"

آرکادی غوکاسیان رئیس جمهور قره‌باغ کوهستانی در گفتگویی که با خبرنگار نشریه "لوس آنجلس تایمز" داشت چنین گفته است که: امیدوارم مذاکرات روبرت کوچاریان و علیف در شهر کی وست ایالت فلوریدا به نتیجه خواهد رسید و این امکان را بوجود خواهد آورد که قره‌باغ یا به ارمنستان بپیوندد یا هویت جمهوری مستقل را بدست آورد. آرکادی غوکاسیان با تاکید نمودن به این موضوع که "به جز دو مورد فوق هر تصمیمی اتخاذ گردد به نشانه آن خواهد بود که ما نه اینکه بسوی صلح بلکه بسوی جنگ می‌رویم"، او در ادامه سخنانش چنین گفته است: احساسات من چنین است که طرف آذری "بیشتر از هر وقت مایل است در کلیه مسائل موضعگیری واقع بینانه ای بخود بگیرد". رئیس جمهور قره‌باغ با اظهار اطمینان نمودن نسبت به روبرت کوچاریان رئیس جمهور ارمنستان، چنین گفته است: "استپاناکرت در مذاکرات کی وست بصورت طرف مستقیم در مذاکرات ظاهر نگشته است پس استپاناکرت می‌تواند تمام آن پیشنهادهایی را که شرکت کنندگان مذاکرات تعیین نموده‌اند، رد نماید".

خانم نائیرا ملکومیان وزیر امور خارجه قره‌باغ با خبرنگار خبرگزاری ANS مصاحبه مطبوعاتی داشته است. وزیر امور خارجه چنین گفته است که: وی شخصاً هیچگونه انتظاری از مذاکرات کی وست ندارد زیرا استپاناکرت به عنوان طرف مستقیم در مذاکرات حضور نداشته است. مذاکرات کی وست در روند مذاکرات ارمنستان - آذربایجان مرحله مهمی محسوب می‌گردد اما نتیجه نهائی زمانی تعیین خواهد شد که قره‌باغ کوهستانی نیز در مذاکرات شرکت داشته باشد. خانم نائیرا ملکومیان با اشاره نمودن به این موضوع که عدم شرکت استپاناکرت در مذاکرات کی وست در نتیجه تمایلات علیف بوده زیرا وی مایل نیست برای خویش مشکلات بیش از این بوجود آورد، سخنان خویش را چنین ادامه داده است: رئیس جمهور ارمنستان هر توافقنامه ناشایستی را امضاء نخواهد نمود. خانم نائیرا ملکومیان یاد آوری می‌نماید: "میانجیگران عمداً خاطر نشان می‌سازند که طرفین درگیر باکو، ایروان و استپاناکرت می‌باشند. آنها توجه را به این حقیقت جلب می‌نمایند که بدون موافقت مقامات قره‌باغ هیچگونه تصمیمی اتخاذ نخواهد گردید".

وزیر امور خارجه قره‌باغ در گفتگویی تلفنی با روزنامه "آزگ" چاپ ایروان با اشاره به گفتگویی آرکادی غوکاسیان با خبرنگار نشریه "لوس آنجلس

تایمز " مبنی بر اینکه "قره باغ یا باید به ارمنستان بپیوندد یا هویت جمهوری مستقل را داشته باشد " خاطر نشان نموده است که تلاشهای ما برای مستقل بودن یا پیوستن قره باغ به ارمنستان ، تازگی ندارد. وزیر امور خارجه قره باغ سخنان خویش را چنین ادامه داده است که در این صورت چرا استپاناکرت قطعنامه " کشور واحد گروه مینسک OSCE را در سال ۱۹۹۸ بصورت پایه و اساس مذاکرات پذیرفته است؟ . یا شاید همانگونه که چندین بار رئیس جمهور آذربایجان تکرار نموده است قطعنامه " کشور واحد " به معنای برسمیت شناختن استقلال جمهوری قره باغ کوهستانی می باشد؟

خانم ملکومیان یادآوری نمود که استپاناکرت ایده " کشور واحد " را پذیرفته و به روسای گروه مینسک پاسخ داده است که: " مقامات جمهوری قره باغ کوهستانی از قطعنامه " کشور واحد " این را می فهمند که طرفین عناصر حقوقی مساوی حقوق می باشند . " ما به قطعنامه " کشور واحد " پاسخ دیپلماتیک " آری " را داده ایم. ما ایده کشور واحد را می پذیریم . " خانم نائیرا ملکونیان این موضوع را می فهماند که پاسخ استپاناکرت به روسای گروه مینسک بیشتر به پاسخ " نه " نزدیکتری باشد. دو روز از مذاکرات کی وست که بسیار مخفی نگهداشته میشود ، می گذرد. در هر صورت طرف قره باغی آیا پیشرفتی انتظار دارد ، خوش بین است و آیا " شکاف دیپلماتیک " را در مذاکرات امکان پذیر می داند؟

وزیر امور خارجه به سوال فوق چنین پاسخ داد که : مجبور هستیم در انتظار پیشرفت باشیم زیرا خوشبینی بخشی از فعالیت های ما می باشد ، اما باید یادآوری نمایم که خوش بینی ما متعادل می باشد. " خانم ملکومیان با پرداختن به مسئله " کشور واحد " یادآوری نمود : " اگر باکو موردی را نمی پذیرد ، به نشانه آن نیست که برای استپاناکرت قابل قبول می باشد. " خانم ملکومیان یادآوری می نماید که ایروان و استپاناکرت واریانت " کشور واحد " را بصورت پایه مذاکرات پذیرفته اما باکو آنرا رد نموده است.

از سخنان رئیس جمهور و وزیر امور خارجه قره باغ می توان تصور نمود : استپاناکرت به جهت حضور نیافتن در مذاکرات کی وست، ناراحت شده است. اما دیدگاه ما پیرامون سخنان آرکادی غوکاسیان مبنی بر " . . . یا استقلال " چنین است که : هر گونه استقلال جمهوری قره باغ کوهستانی که بر اساس مرزهای سابق اداری خواهد بود غیر قابل قبول می باشد زیرا در آن صورت ضمانت های امنیتی جمهوری قره باغ کوهستانی وجود نخواهد داشت.

تاتول هاکوپیان،
روزنامه آرتک ۱۷/۱/۲۰۰۱

بررسی قطعنامه برسمیت شناختن قتل عام ارمنیان در مجلس آلمان

در ماه مه مجلس آلمان قطعنامه برسمیت شناختن قتل عام ارمنیان سال ۱۹۱۵ را بررسی خواهد کرد. کمیسیون پارلمانی درخواستهای سازمانهای ارمنی را مطالعه نموده و بدون رأی مخالفی تصمیم ارائه قطعنامه به بررسی مجلس آلمان گرفته است.

شبکه سراسری تلویزیون ارمنستان ۱۷/۱/۲۰۰۱

حکم صادره در دادگاه عالی هلند پیرامون روز یادبود قتل عام ارمنیان

دادگاه عالی هلند حکمی پیرامون روز یادبود قتل عام ارمنیان را صادر نموده است. خبرگزاری "آرمن پرس" به نقل از منابع ترکی به اطلاع می رساند که این تصمیم بعد از مطالعه درخواستهای متعدد سازمانهای ارمنی گرفته شده است. تصمیم دادگاه با سفر رسمی احمد سزر رئیس جمهور ترکیه به هلند همزمان شده است.

شبکه سراسری تلویزیون ارمنستان ۱۷/۱/۲۰۰۱

ماهنامه ادبی گارون

شماره نخست (ژانویه ۲۰۰۱) ماهنامه ادبی گارون چاپ ایروان بخش اعظم مطالب خود را به ترجمه ادبیات ایران اختصاص داده است. این نشریه از مساعدت و همکاری رایزنی فرهنگی سفارت ایران در ارمنستان تشکر کرده است.

چینی ها در ارمنستان

در ماه ژوئن در ایروان مرکز تجاری ارمنی - چینی "دون فان" افتتاح خواهد شد. شرکت فروشگاه "ایروانیا لویرس" با مسئولیت محدود طرف ارمنی و شرکت تجاری - اقتصادی خارجی "یوان دا" استان خیلوندزیان طرف چینی را ارائه می نمایند. مرکز تجاری در ساختمان فروشگاه دولتی جای خواهد گرفت و اکنون در آنجا تعمیرات صورت می گیرد.

لیباریت گریگوریان مدیر شرکت ارمنی به خبرنگار "یوان تاپان" اطلاع داد که طرف چینی از ۱۸ هزار متر مربع فروشگاه، ۱۰ هزار متر مربع را به مدت سه سال اجاره خواهد کرد. مجموعه جدید ۴ طبقه سالنهای فروش و انبارها را خواهد گرفت و پرسنل فروشگاه در این مجموعه کار خواهند کرد یعنی ۲۰۰ نفر کارکنان کار خود را از دست نخواهند داد. "دون فان" فعالیت خود را تنها به فروش کالاهای چینی محدود نخواهد کرد. هدف اصلی ایجاد شرکت کلان عمده فروش منطقه ای است. شرکت بوسیله نمایندگی خود که بیش از پنج سال در ارمنستان کار می کند، بازار محلی را بسیار خوب مطالعه نموده است.

گویان که لی خاطر نشان می کند: "کالاهای مرغوب چینی عملاً به ارمنستان نمی رسند چون تجار خرد از خرید کالاهای گران و مرغوب سود بدست نمی آورند. اما ما مستقیماً با تولید کنندگان کار خواهیم داشت و بدین ترتیب قیمت خرید کالاهای مرغوب را می توان پائین آورد."

مرکز تجاری غیر از کیفیت به تنوع کالاها نیز توجه خواهد داشت. گریگوریان گفت: " ما از سوزن گرفته تا مواد غذایی به فروش خواهیم رساند. گشایش رستوران چینی نیز در برنامه های شرکت مشترک قرار دارد. تا افتتاح مجموعه به مبلغ ۲۰-۱۰ میلیون دلار کالا وارد خواهند شد.

روزنامه هایپاکان ناماناک
۱۰/۰۱/۱۶

زبانزدهای ارمنی - فارسی - انگلیسی

Հայերեն-Պարսկերեն-Անգլերեն
արածանի
Armenian-Persian-English Proverbs

گردآوری و پژوهش: تامار پانوسیان
Աշխատ. Թամար Փանոսյան
By Tamar Panosian

46- Վատ լուրը շուտ տեղ կը
հասնի:

خبر بد(مرگ) زود می رسد.

Bad news travels fast.

47- Դուռը փակ պահիր, որ
հարևանիդ գող չը բռնես:

مالت را سفت نگهدار، همسایه ات را دزد نکن.

Better a lock than doubt.

48- Հաչան շունը մարդ չի կծի:

از آن تترس که های و هوی دارد

از آن بترس که سر به تو دارد

سگ لاینده گیرنده نباشد.

Barking dogs seldom bite.

49- Ոտդ կտրվեսիտ համեմատ
մեկնիր:

پایت را به اندازه گلیمت دراز کن.

Cut your coat according to your
cloth.

50- Աղչիկ քեզ ասեմ, հարս դու
հնազիր:

در به تو می گویم، دیوار تو بشنو.

دختر به تو می گویم، عروس تو بشنو.

I beat him to frighten you.

روسیه و مسئله ارمنی

(بخش دوم و پایانی)

نویسندگان: ج. توروسیان و کنستانتین خداوردیان

ترجمه: کارو سارگیسیان

سرنگونی رژیم تزاری و دگرگون شدن اوضاع سیاسی روسیه، بار دیگر ارمنیان را به حل مسئله ارمنی امیدوار ساخت. دولت موقت در ۴ مارس ۱۹۱۷ قانون ((در باره رفع محدودیت‌های ملی و مذهبی)) را به تصویب رساند. گنورگ پنجم، جاثلیق کل ارمنیان جهان، در روزهای ۱۴ و ۲۳ ماه مارس، طی ارسال پیام تبریک به رئیس کمیته موقت دوما دولتی روسیه، و وزیر و رئیس دولت موقت، از آن دولت به عنوان ((تنها پشتیبان ملت‌های کوچک، از جمله ارمنیان، و ادامه دهنده جنگ تا پیروزی نهایی)) نام برد. او اظهار امیدواری کرد که ((روسیه بتواند کشور ارمنستان را در ایالت‌های پیشین عثمانی، بنیان نهد)). جاثلیق کل ارمنیان با چنین هدفی دست به تاسیس ((انجمن ارمنیان رانده از مناطق عثمانی)) زد. آ. کزنسکی، وزیر دادگستری روسیه، در ۲۶ مارس ۱۹۱۷ به مناسبت نخستین ماه انقلاب فوریه اعلام کرد که ((در همین روزها بر اساس سندی که منتشر می‌شود، روسیه از هر گونه اقدام توسعه طلبانه خودداری خواهد کرد)). این همان مصوبه ۹ آوریل دولت موقت در باره ((حق تعیین سرنوشت ملت‌ها)) بود. کزنسکی در ۱۲ مه ۱۹۱۷ سربازان روس را به ادامه جنگ دعوت نمود، اما جنگی که ((نه برای اشغال و مستگیری، که برای نجات روسیه آزاد)) است. محافل اجتماعی و سیاسی ارمنی نیز به هواداری از ادامه جنگ به میدان می‌آمدند، چرا که پیروزی روسیه و شکست ترکیه به معنی آزادسازی ارمنستان غربی و احیای حکومت ارمنیان بود. کمک چشمگیر احزاب سیاسی ارمنی به دولت موقت نیز در راستای شعار ((جنگ تا پیروزی)) آن دولت بود. جامعه ارمنی در پی پیروزی انقلاب فوریه خواستار آن شد که به عنوان عنصری برابر در روسیه آزاد از دستاوردهای مردمی روسیه، که پیش از هر چیز حق برابری ملی بود، بهره مند گردد.

مسئله ارمنی در مرحله پس از انقلاب فوریه تاکتیکی و راستای مشخص و برنامه ریزی شده‌ای نداشت. در فضای پر از برخورد میان ملت‌های قفقاز، مسئله ارمنی برای ارمنیان همچنین دربرگیرنده مسائل داخلی میان ملت‌های ماوراء قفقاز یا مسئله ((مناطق مورد اختلاف)) نیز بود.

ارمنیان رانده شده از ارمنستان غربی به نوبه خود خواستار فراهم آمدن امکاناتی برای بازگشت به خانه‌های خود و تشکیل دولتی با ثبات در ارمنستان غربی، داشتن نظامی جمهوری و مردمی، انتخابات آزاد، خلع سلاح اشرار منطقه، برکناری صاحب منصبان تزاری، تشکیل نیروی انتظامی ارمنی، رفع موانع بازگشت به موطن خود و یاری دولت به بازسازی آن مناطق بودند. در ارمنستان غربی، پس از سرنگونی تزار نظام فرمانداری کل برقرار گشته بود.

در ۱۶ آوریل ۱۹۱۷ دولت موقت مصوبه‌ای انتشار داد که مطابق آن اداره بخشی از ارمنستان غربی که در پی پیروزی نظامی بر ترکیه اشغال شده بود مستقیماً در اختیار دولت موقت قرار می‌گرفت. از ارمنستان ترکیه و دیگر نقاط تصرف شده ترکیه یک فرمانداری کل تشکیل و اداره آن به آوریانف، رئیس تدارکات جبهه قفقاز سپرده شد. در ۹ سپتامبر ۱۹۱۷ به فرمان آوریانف سه استان ارزروم، خنوس و وان در ارمنستان غربی به وجود آمد و در هر استان شوراها استانی در کنار استاندار تشکیل شد.

البته با وجود اقدامات و کوشش‌های مشخص از ژوئن تا دسامبر ۱۹۱۷ نظام تثبیت یافته‌ای در ارمنستان غربی ایجاد نشد، اما هرج و مرج روز افزون آنجا بیانگر آن بود که تنها جنبه اقتصادی ارمنستان غربی برای دولت موقت جالب توجه بود و سرنوشت مردم ارمنی اهمیت چندانی برای آن دولت نداشت.

انقلاب سوسیالیستی روسیه در اکتبر ۱۹۱۷ دولت موقت را سرنگون کرد. دولت نوپای شوروی با فسخ همه قراردادهای سابق روسیه اصول سیاست خارجی و ملی خود را اعلام کرد و در ۲۹ دسامبر ۱۹۱۷ قانون ((در باره ارمنستان ترکیه)) را به تصویب رسانید و به جهانیان اعلام نمود که از حق تعیین سرنوشت ارمنیان ترکیه تا رسیدن آنها به استقلال کامل پشتیبانی می‌کند. اما برای عملی گشتن اقداماتی که در این قانون پیش شده بود، تضمین کافی وجود نداشت. همزمان با آن، سربازان روس متصرفات خود در ارمنستان غربی را ترک کردند. بدین سان این قانون نتوانست جنبه اجرایی داشته باشد.

دولت شوروی با صدور اعلامیه صلح خود مذاکره با آلمان و متحدان او را آغاز کرد، تا با عقد پیمان صلح بتواند روسیه شوروی را از جنگ بیرون آورد. دولت روسیه در ماه مارس ۱۹۱۸ با عقد پیمان برست لیتوفسک مناطقی را به آلمان

واگذار کرد، همچنین همه ارمنستان غربی و بخشی از ارمنستان شرقی را نیز به ترکیه واگذار نمود.

روند مناسبات روسیه شوروی و جمهوری ارمنستان بسیار پیچیده بود و به چگونگی روابط میان روسیه شوروی و ترکیه بستگی داشت، بخصوص از زمانی که جنبش کمالیست‌ها در ترکیه آغاز شد. روسیه می‌کوشید تا ارمنستان را از کشورهای آناتانت دور سازد، در عین حال ترکیه کمالی را عاملی ضدامپریالیستی در خاور نزدیک می‌شمرد و از این روی به آنها کمک می‌کرد. در این راستا بود که سیاست توسعه طلبانه ترکیه بر ضد ارمنستان کاملاً نادیده گرفته می‌شد. کمالیست‌ها در ۱۹۱۹ در دو کنگره ارزروم و سیواس چنین تصمیم گرفتند که نباید حتی یک وجب از خاک خود را به ارمنستان بدهند. مصوبات این دو کنگره، بعدها اساس برنامه ((ميثاق ملی)) مجلس ترکیه را تشکیل داد. در ماه‌های ژولای و اوت ۱۹۲۰ نخستین کنفرانس روسیه و ترکیه در مسکو برگزار شد و دولت روسیه شوروی برنامه ((ميثاق ملی)) ترک‌ها را به رسمیت شناخت. این بود دلیل آن که مذاکرات دولت شوروی با هیات نمایندگی جمهوری ارمنستان در مسکو هیچ نتیجه‌ای دربر نداشت. همچنین در توافقنامه روسیه شوروی و جمهوری ارمنستان در ۱۰ اوت ۱۹۲۰ در تفلیس، تنها دولتی که در ارمنستان شرقی وجود داشت به رسمیت شناخته شد و از سرنوشت سرزمین‌های ارمنستان غربی سخنی به میان نیامد.

۲۸ اکتبر ۱۹۲۰ میان روسیه شوروی و جمهوری ارمنستان در ایروان پیمان صلحی به امضا رسید که مطابق آن استقلال جمهوری ارمنستان به رسمیت شناخته شد و مقرر گردید که ترکیه نیروهای خود را به مرزهای سال ۱۹۱۴ بازگرداند و مناطق زانگه زور و نخجوان جزو خاک ارمنستان باقی بماند. همچنین پذیرفته شد که روسیه شوروی در حل مسئله ارمنستان غربی نقش میانجی را داشته باشد. در پیش نویس این پیمان چنین آمده بود: ((جمهوری ارمنستان در صدد آن است که اختلافات خود را با دولت ملی ترکیه در مورد ارمنستان در صدد آن است که آموخ حل نماید، لذا آمادگی خود را برای میانجیگری دوستانه دولت روسیه شوروی در حل این مسائل اعلام می‌نماید)). جمهوری ارمنستان پذیرش میانجیگری روسیه شوروی را منوط به اجرای موارد زیر می‌دانست: عقب نشینی ترکیه تا مرز روسیه و ترکیه سابق، انصراف ترکیه از پیمان‌های برست لیتوفسک و باطوم، شناسایی بی قید و شرط استقلال ارمنستان از سوی ترکیه. برای رسمیت بخشیدن به این پیمان توافق دولت روسیه شوروی و آذربایجان شوروی نیز ضروری بود. ۴ اکتبر ۱۹۲۰ در باکو نشست مشترک هیئت سیاسی کمیته مرکزی حزب کمونیست آذربایجان شوروی و کمیته قفقاز حزب کمونیست روسیه برگزار شد. در این نشست ژوزف استالین نیز شرکت داشت که پیش نویس این پیمان را نپذیرفت. و چون استالین عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست روسیه بود، پس رای او قطعی شمرده شد و برای بررسی دو باره به مسکو فرستاده نشد.

شکست ارمنستان در جنگ با ترکیه در پاییز سال ۱۹۲۰ موضع روسیه شوروی نسبت به جمهوری ارمنستان را عمیقاً دگرگون کرد. جمهوری ارمنستان که در جنگ شکست خورده و به بن بست رسیده بود، به ناچار در ۲۰ دسامبر ۱۹۲۰ توافقنامه‌ای امضا کرد، که مطابق آن حکومت ارمنستان می‌بایست تحت شرایطی به بلشویک‌ها واگذار گردد و در ارمنستان نظام شورایی برقرار شود. اما بلشویک‌ها پس از دستیابی به حکومت از اجرای مفاد توافقنامه سر باز زدند. در این توافقنامه هیچ سخنی از مسئله ارمنی به میان نیامده بود.

از ۲۶ فوریه تا ۱۶ مارس ۱۹۲۱ دومین کنفرانس روسیه و ترکیه برای ساماندهی روابط ترکیه با جمهوری‌های شوروی در مسکو برگزار شد. بنا به تقاضای ترکیه، از شرکت هیئت نمایندگی ارمنستان در کنفرانسی که برای بررسی مسائل حیاتی ارمنیان برگزار می‌شد، جلوگیری به عمل آمد. پس از پایان یافتن کنفرانس، در ۱۶ مارس ۱۹۲۱ پیمان روس و ترکیه در مسکو به امضا رسید و مطابق آن نه تنها ارمنستان غربی، که استان قارص و شهرستان سورمالو نیز به ترکیه داده شد و نخجوان و بخش بزرگ شهرستان شارور-دارآلگایز نیز از ارمنستان جدا و به جمهوری آذربایجان شوروی واگذار گردید. روسیه شوروی و ترکیه با عقد پیمان مسکو در ۱۶ مارس ۱۹۲۱ عملاً دست به تقسیم دوباره سرزمین‌های ارمنستان زدند. روسیه شوروی با این پیمان متعهد می‌گشت که ((نسبت به جمهوری‌های ماوراء قفقاز اقداماتی صورت دهد که این جمهوری‌ها در پیمان‌هایی که با ترکیه می‌بندند، حتماً آن مواد پیمان مسکو را که به ایشان مربوط می‌شود به رسمیت بشناسند)). بدین سان، مسایل حیاتی ارمنستان بدون شرکت جمهوری ارمنستان شوروی، و در فضای آن حل و فصل گردید. برای رسمیت بخشیدن به پیمان غیر قانونی ۱۶ مارس تصمیم گرفته شد که کنفرانسی ویژه با شرکت نمایندگان ترکیه، سه جمهوری ماوراء قفقاز و روسیه شوروی برگزار شود. این کنفرانس در قارص صورت گرفت و شرکت کنندگان آن در روز ۱۳ اکتبر ۱۹۲۱ پیمانی منعقد کردند و مفاد پیمان مسکو را به رسمیت شناختند. روسیه شوروی با عقد پیمان‌های مسکو و قارص اشغال آن سرزمین‌ها را به رسمیت شناخت و این بیانگر آن است که نسبت به حل مسئله ارمنی علاقمند نبوده است. روسیه با عقد پیمان قارص، دولت ارمنستان شوروی را وادار کرد که همه مواد مربوط به خود را عیناً بپذیرد.

ماخذ: دانشنامه مسئله ارمنی، ایروان، ۱۹۹۶

نگاهی کوتاه به تاریخ قتل عام

ارمنیان توسط ترکها

ادیک باغداساریان (ا. گرمانیکی)

سخن آغاز

قوم ارمن به منظور رسیدن به آزادی ملی-اجتماعی و سیاسی و در مبارزه با ظلم و ستم و به هدف حفظ هویت فرهنگی خود راه پرفراز و نشیبی پیموده است. دوران جنگ جهانی اول مملو از درد و غم و سالیانی سیاه چه در تاریخ این قوم و چه در تاریخ بشریت بود. معمار این تاریخ سایه قوم ویرانگر ترک بود قومی که در تمدن بشری نه تنها هیچ قدمی برداشته که از هیچ کوششی در محو ظاهر تمدن و فرهنگ مردم کوتاهی ننموده است.

در این مقاله به بررسی کوتاه موارد زیر می پردازیم:

۱-ارمنیان کیستند؟

۲-ترکان کیستند؟

۳-نقش ارمنیان در ترکیه عثمانی.

۴-شمه ای از تاریخ کشتارهای ارمنیان.

۵-قتل عام.

۶-انگیزه های قتل عام و عاملین آن.

۷-شمه ای از تاریخ انتقام جویی ارمنیان.

۸-سخن پایان.

۱-ارمنیان کیستند؟

ارمنیان بعنوان قومی متشکل از تجزیه تدریجی نژاد هند و اروپایی پدید آمده اند. اگر تا دوران اخیر چنین فکر می شد که خاستگاه اقوام هند و اروپایی در اروپای مرکزی واقع بود، لیکن نتیجه پژوهش های اخیر دانشمندان نشان می دهد که آن سرزمین اصلی در فلات ارمنستان و نواحی همجوار میانرودان شمالی، شرق آسیای صغیر و شمال غرب فلات ایران قرار داشته است. از عصر نوسنگی (هزاره های ۵-۷ پ.م.) فرآیند تقسیم اقوام هند و اروپایی در این مناطق صورت گرفت. بر اساس پژوهشهای انسانشناسی از همین دوران فلات ارمنستان خانه و کاشانه نژاد آرمونوئید بوده است. قوم ارمنی از همین نژاد آرمونوئید منشعب شده است. در هزاره های پنجم و چهارم پ.م. بخشی از اقوام هند و اروپایی از فلات ارمنستان و آسیای صغیر به سمت اروپا، آسیای میانه و هند و بخشی نیز (از جمله اقوام هیتی ها، ارمنیان و ایرانیان) در خاستگاه اصلی باقی مانده اند. از این رو ارمنیان ساکنان محلی فلات ارمنستان محسوب می شوند.

۲-ترکها کیستند؟

سرخان فرآیند تشکیل ملت ترک را مسلماً باید اواخر سده یازدهم میلادی دانست، یعنی از زمانی که مهاجرت گروهی اقوام ترک عمدتاً اغوزها و ترکمان ها به سمت آسیای صغیر آغاز گردید. در نتیجه تشکیل ملت ترک در حد فاصل قرن های ۱۵-۱۲ م. صورت پذیرفته است. بدین ترتیب پایان فرآیند تشکیل ملت ترک را باید سده ۱۵ م. دانست.

اقوام ترک پس از مهاجرت به سرزمین جدید برخی از ملل محلی را در خود مستحیل و یا آنان را نابود ساختند و عناصر فرهنگی آنان را تصاحب نمودند. در سده ۱۳ م. اقوام ترک برای پرهیز از برخورد با مغولان از سوی آسیای میانه و ایران به آناتولی جابجا شدند. ترکها در سده ۱۵ م. آسیای صغیر را تصرف و اقوام ترک را متحد ساختند و بخشی از اقوام محلی ارمنی، یونانی و عرب را نابود ساختند. در سده های ۱۶-۱۵ م. ترکها دارای نام ملی واحدی نبودند به همین علت به خاطر مذهب ایشان به مسلمانان اشتباه داشتند.

در دهه ۳۰ سده ۱۹ م. غیر از ۷ میلیون ترک ساکن در ترکیه بیش از ۲ میلیون نفر ارمنی، ۲ میلیون کرد و ۱-۱/۵ میلیون یونانی، همچنین آجارها، یهودیان، آلبانیایی ها، بسنیایی ها، کرووات ها (که ۴۵٪ جمعیت را تشکیل می دادند) در آن سرزمین می زیستند. تا امروز نیز فرآیند استحاله ملی ارمنیان (از جمله ارمنیان ساکن هاشمن) ادامه دارد. ملت ترک در آغاز سده ۲۰ م. بصورت نهایی شکل یافت. در تمام طول فرآیند یاد شده زبان و فرهنگ آنان از عناصر زبانی و فرهنگی یونانیان،

ارمنیان، گرجیان و ملل بالکان تأثیر پذیرفته است. نابودی ملل دیگر لازمه تشکیل ملت ترک در ترکیه بود.

۳-نقش ارمنیان در ترکیه عثمانی

پس از تشکیل حکومت عثمانی، ارمنیان نیز مانند ملل دیگر تحت یوغ آن قرار گرفته و لذا نقش خاص خود را در رونق و پیشرفت امپراتوری ترک ایفا نمودند. مقامات عالی حکومت عثمانی همانا ارمنیان بودند. از آنان می توان اینان را نام برد: **امیر سغوس، امیر شنورک** (که در سال ۱۷۲۰ چندین مدرسه ارمنی در استامبول تأسیس کردند). **امیر آبراهام** (در ۱۸۲۴ اولین چاپخانه را در ترکیه تأسیس کرد). **هوانس دوزیان و مگردیچ جزایریان** (گمرک کلا" به آنان تعلق داشت).

از سال ۱۷۹۵ به بعد انبار اسلحه و مهمات نسل اندر نسل به خانواده **تاتیان** تعلق داشت. چاپ اسکناس به خانواده **دوزیان و (هاروتیون) بزچیان** مربوط است. هنگامی که در سال ۱۸۲۸ سپاه روسیه به استامبول نزدیک می شد و ۱۵ میلیون غرامت می خواست، سلطان محمود بناچار از **امیر بزچیان** کمک خواست زیرا دولت قادر به پرداخت آن مبلغ نبود. سلطان ترک به مناسبت فوت این شخص دچار اندوه فراوان گردیده با لباس عزا در مراسم تشییع جنازه شرکت نمود.

هوانس تاتیان از سوی باب عالی به عنوان رئیس کارخانه های کاغذ سازی اطلس بافی و مواد منفجره منصوب شد و از سال ۱۸۵۶ مدیر کارخانه های چرم سازی، پارچه بافی و ذوب فلزات نیز گردید.

از قدیم فعالیت های ساختمانی و معماری به خانواده های **سارواریان و بالیان** محول شده بود. با این حال دولت ترک مایل به محول کردن همه امور به ارمنیان نبود، لذا سرپرستان ترک برای آنان تعیین می کرد بویژه در ارتش و وزارت امور داخله.

ریاست خزانه دولتی همیشه به ارمنیان تعلق داشت مثلاً **هاکوب کازاغیان، میکایل پرتوگالیان و هوانس سکر پاشا** وزرای خزانه داری بودند. **گریگور افندی** وزیر پست، تلگراف و شهرسازی بود (۱۸۶۴ م.). ریاست دانشگاه های پزشکی و غیره با ارمنیان بود (مثلاً **نیکوآیوس روسینیان، آندرانیک خاندومیان، استپان اسلانیان، تریزان، مهران گاراگاش، هاکوب بویاجیان**). **کاراپت خداریان و گویومجیان** مؤسسان فن حسابداری در ترکیه بودند. بازرگانان ارمنی جلفا تجارت را در آن کشور پایه گذاری کردند. **هاروتیون پاشا تاتیان** برای مدت طولانی سرپرست وزارت خارجه بود.

صنایع و تجارت عمدتاً در دست ارمنیان بود مثلاً بازار زرگری استامبول کلا" به ارمنیان تعلق داشت. واردات کشور به عهده یونانیان اما انحصار صادرات در اختیار ارمنیان بود.

در زمینه فرهنگ و هنر این چهره های سرشناس ارمنی بودند که در زمینه های مختلف می درخشیدند و برای یاد کردن آنان به حوصله فراوان نیاز داریم.

با این حال ترکها به عناصر ارمنی اطمینان نداشتند، مثلاً **وقتی که در سال ۱۸۲۶ ارمنیان برای تبریک مشروطیت با بیست کشتی عازم استامبول نزد علی پاشا استاندار بودند.** شخص اخیر به نزدیکانش چنین گفت: "من از ارمنیان می ترسم، آنان مخفیانه کار می کنند و روابط نزدیکی با توده های مردم دارند و این امر را بعید نمی دانم که آنان با عناصر ترک متحد شده بر علیه حکومت عثمانی قیام کنند".

۴-شمه ای از تاریخ کشتار ارمنیان

کشتار ارمنیان از سده ۱۵ م. آغاز می شود، لیکن هنگامی که مبارزات آزادیبخش ارمنی بصورت متشکل در آمد کشتار ارمنیان در نیمه دوم سده ۱۹ وارد مرحله نوبنی از نظر سازماندهی و برنامه از پیش طراحی شده گردید.

فهرست زیر بطور خلاصه تعداد قربانیان ارمنی را که از سال ۱۸۶۰ تا ۱۹۲۲ توسط ترکها قتل عام شده اند، نشان می دهد:

۱۸۶۰	لبنان	۱۲،۰۰۰ نفر
۱۸۷۶	بلغارستان	۱۴،۰۰۰ نفر
۱۸۷۷	بایزید	۱،۴۰۰ نفر
۱۸۷۹	آلاشگرد	۱،۲۵۰ نفر
۱۸۸۱	اسکندریه	۲،۰۰۰ نفر
۱۸۹۲	مناطق داخلی ترکیه	۳،۵۰۰ نفر
۱۸۹۴	ساسون	۱۲،۰۰۰ نفر

قتل عام ارمنیان

منتقل می کردند. آنگاه توده های خسته و گرسنه مردم را از کوهستان های آناتولی و بیابان ها و زیر آفتاب سوزان به سوی بیابان های بین النهرین می کوچاندند. هزاران نفر در مسیر از گرسنگی و تشنگی و ناتوانی تلف می شدند. آنان که توان ادامه راه را نداشتند بلافاصله با شمشیر و دشنه به قتل می رسیدند.

تعداد کمی از این تبعیدیان به مقصد می رسیدند. مثلا از ۱۸،۰۰۰ نفر تبعیدی سیاستی و کاربرد تنها ۱۵۰ زن و بچه به تبعید گاه رسیدند. از ۲۰،۰۰۰ نفر ارمنی تبعیدی از مسیر حلب و راس العن و مرسین تنها ۵۰۰۰ نفر زنده ماندند. از ۲۱۵،۰۰۰ ارمنی کارین فقط ۱۲۰ نفر زنده ماندند.

قتل عام ارمنیان نه تنها در ولایات ارمنی نشین که در نواحی تراکیه و سایر مناطق نیز صورت می گرفت. تنها در دو شهر استامبول و ازمیر ارمنیان را کاملاً قلع و قمع نکردند.

بدین سان در طول سالهای ۱۸-۱۹۱۵ بیش از دو میلیون نفر از ارمنیان از خانه و کاشانه خود تبعید شدند که از این میان یک و نیم میلیون نفر در بیابان های بین النهرین کشته شدند و بیش از ۲۰۰،۰۰۰ نفر که عمدتاً زن و کودک بودند قهرآ ترک مسلمان شدند.

ترکان جوان بصورت ددمنشانه مسئله ارمنی را "حل" کردند. طلعت پاشای خون آشام پس از پایان قتل عام رسماً اعلام نمود که دیگر مسئله ارمنی وجود ندارد، زیرا دیگر هیچ ارمنی وجود ندارد.

در سال ۱۹۱۶ مذاکراتی در لندن روی داد که بوغوس نوبار پاشا رئیس هیئت ارمنی پیشنهاد کرد از میان نجات یافتگان قتل عام یک لژیون شرقی ارمنی ایجاد گردد، این پیشنهاد مورد پسند فرانسه (ژرژ پیکو) و انگلیس (مایکل سایکس) قرار گرفت.

دولت فرانسه روز ۲۸ نوامبر ۱۹۱۶ تصمیم گرفت این لژیون را تشکیل دهد. تعداد کل سربازان این لژیون در ماه مه ۱۹۱۸ بالغ بر ۵۶۶۲ نفر بود که از این میان ۴۰۰ نفر اهل سوریه و بقیه ارمنی بودند. آنها برای اولین بار روز ۱۹ سپتامبر ۱۹۱۸ در جبهه فلسطین در جنگ شرکت کردند.

رهبران احزاب هنجاک، رامکاواری و داشناک که به نطق های دروغین شخصیت های دولتی فرانسه امیدوار بودند، روز سوم اوت ۱۹۲۰ در حوالی آدانا هر یک جداگانه "جمهوری بین النهرین" اعلام کردند، و ۴ اوت همان سال شورای ملی به ریاست میهران دامادیان "جمهوری خود مختار ارمنستان تحت حمایت فرانسه" اعلام نمود. دو جمهوری اول در روز اول اما سومی روز سوم توسط یگان های ارتش فرانسه برپیده شدند.

در شرایط رقابت انگلیس و فرانسه، کشور اخیر به ترکیه متمایل شد. روز ۲۰ اکتبر ۱۹۲۱ بین فرانسه و ترکیه کمال آتاترک در آنکارا قراردادی منعقد شد که بر اساس آن فرانسه ارتش خود را از کیلیکیه فرا خواند. بنابراین آنچه که ترکان جوان در روز های قتل عام موفق به اجرا نشدند، پنج سال بعد به دست کمالیست ها انجام گردید. این دومین قتل عام ۳۰،۰۰۰ نفر قربانی از ملت ارمن گرفت که از اهالی کیلیکیه بودند. این بار قتل عام با مجوز دولت های بزرگ انجام گرفت و کیلیکیه نیز خالی از سکنه ارمنی گردید.

۶-انگیزه های قتل عام و مسئولین آن

علل و انگیزه های اصلی قتل عام ارمنیان را می توان بطور خلاصه چنین مطرح کرد:

۱- استتعاله و انهدام ملت ارمنی بخش جدایی ناپذیر فرآیند تشکیل ملت ترک در ترکیه بود.

۲- "مسئله ارمنی" و وجود ارمنیان در قلمرو حکومت ترکهها بهانه ای برای دولت های امپریالیستی اروپایی بود تا توسط آن بتوانند در امور حکومت ترک دخالت کنند.

۳- دخالت محافل فراماسونری در طراحی قتل عام ارمنیان. با انهدام ملت ارمنی رقیب شماره یک صهیونیست های ترکیه از میان برداشته می شد. باید توجه داشت که شخصیت های عثمانی و گروه اتحاد و ترقی و حکومت بعدی کامالی یا اصلاً یهودی بودند و یا به تشکیلات فراماسونری تعلق داشتند. برای نمونه طلعت پاشا، کمال آتاترک، پرنس احمد کمال الدین افندی و نورالدین افندی و فرزندان سلطان عبدالمجید) مصطفی رشید پاشا، وزیر اعظم و غیره.

۴- ارمنیان و جنبش آزادیبخش ارمن مانع بزرگی برای اجرای طرح های توسعه طلبانه پان ترکیستها بودند که محرکان اصلی گروه اخیر دولتهای آلمان، انگلیس و

۱۸۹۵ ارمنستان غربی ۰۰۰،۳۰۰ نفر

۱۸۹۶ قسطنطنیه ۷۰،۹۰۹ نفر

۱۹۰۳ مقدونیه ۶۶۷،۱۴ نفر

۱۹۰۴ ساسون ۴۰،۵۰۵ نفر

۱۹۰۹ کیلیکیه ۰۰۰،۳۰۰ نفر

۱۹۱۵ ترکیه و ارمنستان غربی ۰۰۰،۵۰۰،۰۰۱ نفر

۱۹۱۸ قارص، آردهان ۰۰۰،۵۰۰ نفر

۱۹۱۸ باکو و حومه ۰۰۰،۳۰۰ نفر

۱۹۱۹ کیلیکیه و اطراف ۰۰۰،۶۰۰ نفر

۱۹۲۱ هاجن ۰۰۰،۴۰۰ نفر

۱۹۲۲ ازمیر ۰۰۰،۱۰۰ نفر

جمع (۱۹۲۲-۱۸۶۰) ۲۷،۲۸۴،۲۰۲ نفر

(منبع New York Times، قتل و کشتارهای جهان صفحه ۳۹۶).

۵-قتل عام بزرگ

طرح قتل عام و نابودی کامل ملت ارمن توسط ترکهها در اواخر سده ۱۹م. تهیه شده بود لیکن اجرای گسترده آن توسط حکومت ترکان جوان انجام گرفت.

از پاییز ۱۹۱۴ و اوایل سال ۱۹۱۵ مقامات ترک شروع به کشتار ارمنیان فرا خوانده شده به ارتش کردند و مردان ۲۰-۱۵ و ۶۰-۴۵ ساله که به بهانه ساختن جاده به ارتش فرا خوانده شده بودند بعنوان طعمه این طرح شوم بی نصیب نماندند. حکومت حزبی (اتحاد و ترقی) با استفاده از شرایط جنگی در اوایل سال ۱۹۱۵ در جلسه مخفی کمیته مرکزی حزب روش های مشخص نابودی ارمنیان ساکن در ارمنستان غربی را تدوین کرد.

در جلسه مخفی به ریاست طلعت پاشا که در آن نور، ناظم و بهاءالدین شاکر و دیگران شرکت داشتند، ناظم بیگ بعنوان منشی کمیته اعلام کرد که نباید به کشتارهای موضعی و مقطعی مانند کشتار آدانا قناعت کرد: "ملت ارمن باید کلاً ریشه کن شود، حتی یک نفر ارمنی در سرزمین ما باقی نماند و نام ارمنی باید فراموش شود، اکنون در جنگ بسر می بریم و فرصتی بهتر از این نمی تواند باشد، اعتراض دولت های بزرگ و اعتراض مطبوعات نمی تواند کارساز باشد، این عملیات باید عملیات نابودی کلی باشد".

بدین سان روز ۱۵ آوریل ۱۹۱۵، مقامات محلی یک فرمان مخفی به امضاء طلعت، انور و ناظم به اجرا در آوردند که در آن به کشتار کامل ارمنیان و کوچاندن آنان به صحرای عربستان با استفاده از فرصت شرایط جنگی اشاره شده بود.

جلادان ترک نخست به تصفیه حساب با اندیشمندان و چهره های اجتماعی- فرهنگی ارمنی پرداختند (از جمله نمایندگان ارمنی مجلس). تنها شب ۲۴ آوریل قوای شهربانی ۲۳۵ نفر از اندیشمندان ارمنی را دستگیر کردند. بزودی این رقم به ۸۰۰ نفر رسید، اینان به سوی اعماق خاک آناتولی کوچ داده شده در مسیر تبعید به نحوی وحشیانه به قتل رسیدند، از جمله آنان می توان گریگور زهراب، دانیل واروژان، سیامانتو، روبن زارداریان، روبن سواک، هوانس تلکاتیستی، هران، یروخان و بسیاری افراد دیگر را نام برد. کومیتاس موسیقیدان شهیر و پر نبوغ نیز جزو آنان بود لیکن به نحو معجزه آسایی نجات یافت اما با دیدن این فجایع مشاعر خود را از دست داد.

دولت ترکان جوان روز ۱۵ ژوئن ۱۹۱۵، ۲۰ نفر از رهبران حزب هنجاک را (پارامازد، دکتر پنه، وانیک، آ. آچکپاسیان و غیره) در میدان سلطان بایزید شهر استامبول به دار کشید.

طلعت پاشا طی یک فرمان مخفی به مقامات ولایتی از آنان می خواهد تا همه ارمنیان ساکن ارمنستان غربی و کیلیکیه نابود شوند. در این فرمان آمده است: "دولت همه مسئولیت ها را قبول می کند و دستور می دهد حتی به نوزادان گهواره نیز رحم نشود".

مقامات محلی دستورهای طلعت را با دقت کامل اجرا می کردند. در ماههای آوریل و مه ۱۹۱۵، ارمنیان ساکن کیلیکیه، در ماههای ژوئن- ژوئیه ارمنیان کارین (ارزروم)، ترابوزان، وان، بیتلیس، خاربرد و سیواس، در اوت و سپتامبر، ارمنیان آنکارا، آدابازار، بروسا، جبل موسی، اورفا و عینتاب از خانه و کاشانه خود تبعید شدند.

تبعید ارمنیان به بیابان گرم و سوزان نزدیک دیر الزور (در- زور) و کشتار آنها از ۵۰ منطقه ترکیه صورت گرفت.

پیش از تبعید مردان را از خانواده هایشان جدا کرده و بطور جداگانه به قتل می رساندند. زنان و دختران زیبا را بزور از خانواده جدا و آنان را به حرمسرای ترک

برگهایی از مطبوعات در دوران نژادکشی ارمنیان

مجله The Independent

ویرانی ارمنستان ۲۷ سپتامبر ۱۹۱۵

اخبار تکان دهنده کشتارها، شکنجه و تبعید مسیحیان ارمنی باعث ایجاد احساس همدردی شدید آمریکائیان شده است. از منابع متعدد و موثق در ترکیه مسلم شده است که این رویدادها اغتشاشات محلی یا ستمگری جزئی نبوده بلکه تلاش منظم و سیستماتیک برای نابودی نژاد ارمنیان محسوب می شود. هزاران خانواده از خانه های خود تبعید و در جاده ها دچار گرسنگی و در حال مرگ هستند. شهرها و روستاها خالی از سکنه خود شده اند. بسیاری از آنان به منظور انکار مذهب مسیحی توسط شکنجه تحت فشار هستند. زنان به حرمسراها برده شده، کودکان چون بردگان به فروش می رسند.

این تجاوزات نمی تواند توجیه نظامی داشته باشد، زیرا منطقه مورد نظر دور از دسترس احتمالی روسها ست و ارمنیان هیچ نوع اقدامی برای شورش نکرده اند غیر از مناطقی چون وان که آنان مجبور به دفاع از خود شده اند. گر چه به نظر می رسد که ترک ها که از نظر دسترسی به توفیق نظامی مأیوس شده اند، تصمیم گرفته اند

ارمنیان را نابود سازند تا در صورت پیروزی متفقین بر ترکیه از ایجاد ارمنستان خودمختار جلوگیری نموده باشند.

لیکن این امر برای ما نگران کننده است که آمریکا برای بهبود زندگی ملت های تحت ستم امپراتوری عثمانی پول خرج کرده است. حدود یک قرن است که میسوینرهای آمریکایی در عثمانی حدود بیست میلیون دلار هزینه کرده اند. آنها در آنجا ده کالج تأسیس نموده اند: کالج روبرت (قسطنطنیه)، کالج دخترانه قسطنطنیه، کالج پروتستان سوریه (بیروت)، کالج بین المللی (ازمیر)، کالج آتاتولی (مارسوان)، کالج فرات (خارپوت)، کالج عینتاب، کالج مرکزی ترکیه، (ماراش)، کالج پولس مقدس (تارسوس) و کالج معلمان (سیواس). بالغ بر ۴۰،۰۰۰ دانش آموز در این مؤسسات مشغول تحصیل هستند و بخش اعظم آنها را ارمنیان تشکیل می دهند.

هزاران ارمنی از چنگ حکومت ستمکار عثمانی به آمریکا پناهنده شده اند و به شهروندان خوب ایالات متحده تبدیل گشته اند.

مخاطرات و نگرانی های فعلی برای ارمنیان آسیای صغیر باعث مشکلات گسترده برای ایالات متحده آمریکا خواهد شد.

فرانسه (در برهه های مختلف زمانی) بودند. جنبش واقعی آزادیبخش ارمنیان تمایلات روسی داشت و این امر در تضاد با منافع غرب بود.

۵- استقلال کشورهای سابق تابع امپراتوری عثمانی (بلغارستان، یونان و بالکان) باعث شد این کشور توجه خود را به مرزهای شرقی معطوف کرده جنبش های ارمنی را سرکوب نماید.

۶- عملیات تروریستی و ماجراجویانه و غیردوراندیش برخی از گروه های ارمنی.

مسئولین اصلی کشتارهای ارمنیان عبارتند از:

۱- آلمان، اتریش - مجارستان، انگلستان، فرانسه و روسیه تزاری.

۲- سازمان های مخفی جهانی که دولت های امپریالیستی در چنگ آنها قرار داشتند.

۳- حکومت های عثمانی، اتحاد و ترقی و کمال آتاترک.

۴- گروه های مزدور کرد.

روز ۸ ماه مارس ۱۹۱۹ با فرمان مخصوص سلطان محمد ششم وحید الدین (۲۲-۱۹۱۸) رهبران حزب اتحاد و ترقی و وزرای آنان به دادگاه فوق العاده نظامی استامبول تحویل شدند. در جریان محاکمات ده نفر در غیاب و ۲۰ نفر شخصیت حزبی و حکومتی بطور علنی محاکمه شدند.

افراد زیر غیابی محاکمه شدند:

۱- طلعت پاشا وزیر داخله، وزیر اعظم (۱۸-۱۹۱۷).

۲- انور پاشا، وزیر جنگ.

۳- جمال پاشا، وزیر امور دریایی.

۴- بهاءالدین شاکر بیگ، عضو کمیته مرکزی حزب اتحاد و ترقی و رئیس "تشکیلات مخصوصه".

۵- دکتر ناظم بیگ، عضو کمیته مرکزی حزب و وزیر آموزش عمومی.

۶- جاوید بیگ وزیر مالیه.

۷- سلیمان البستانی بیگ، وزیر تجارت و کشاورزی (۱۷-۱۹۱۵).

۸- مصطفی شرف بیگ، وزیر تجارت و کشاورزی.

۹- اسکان افندی، وزیر پست و تلگراف (۱۷-۱۹۱۴).

۱۰- دکتر روزه ای افندی، عضو کمیته مرکزی حزب.

۱۱- عزیز افندی وزیر امنیت اجتماعی.

۷- شمه ای از تاریخ انتقامجویی ارمنیان

سازمان دهندگان قتل عام ارمنیان از خشم انتقام فرزندان قوم کشتار شده مصون نماندند و افراد زیر به ترتیب هدف گلوله های ارمنیان قرار گرفتند:

۱- انور پاشا، ۱۹۲۲، بدست آقابگف ارمنی در تاشکند کشته شد.

۲- جمال پاشا، ۱۹۲۲، ترور بدست پتروس بغوسیان و آرتاشس گنوگیان در تغلیس.

۳- خان خویسکی، نخست وزیر آذربایجان، ۱۹۲۰، بدست آرام یرکانیان.

۴- عباس بگف، ۱۹۲۰، بدست یرکانیان.

۵- طلعت پاشا، ۲۱ مارس ۱۹۲۱، برلین، بدست سوغومون تهلریان.

۶- سعید حلیم پاشا، ۶ دسامبر ۱۹۲۱، رم، بدست آرشاویر شیراکیان.

۷- بهاءالدین شاکر بیگ، ۱۷ آوریل ۱۹۲۲، برلین، بدست آرام یرکانیان.

۸- عظیم پاشا، ۱۷ آوریل ۱۹۲۲، برلین، آرشاویر یرکانیان.

۹- بهبودخان جوانشیر، وزیر داخله آذربایجان، ۱۹ ژوئیه ۱۹۳۱، استامبول، بدست میساک ترلاکیان.

۸- سخن پایان

بدین سان ارمنیان ساکن در ارمنستان غربی تحت اشغال ددمنشانه ترکهها، موجودیت فیزیکی، مال و جان و دارایی، ارزشهای ملی و وطن خود را از دست دادند، ۶۶ شهر و ۲۵۰۰ روستای ارمنی نشین به دست ترکهها ویران شدند. بیش از ۲۰۰۰ کلیسا و وانک، ۱۵۰۰ مدرسه و آموزشگاه با خاک یکسان شدند. خسارات وارد شده تنها به ارمنیان ساکن امپراتوری ترک با توجه به بورس سال ۱۹۱۹ بالغ بر ۱۵ میلیارد فرانک بود.

پس از پایان جنگ جهانی اول، افکار عمومی جهان به اعتراض با اعمال ددمنشانه عنصر ترک پرداخت. از جمله ژاک دومورگان باستانشناس و تاریخدان فرانسوی، ژوزف مارکوارت ارمنی شناس، یوهان لپسیوس، آرمین وگنر، آنتوان میه، فردریک ماکلر، آرنولد توین بی، والرئ بروسلف، هنری مرگتاو و دیگران.

امروزه کشورهای جهان یک به یک در تلاش برای شناسایی رسمی وقوع قتل عام ارمنیان بر آمده اند. لیک هر برخوردی هم با این فاجعه تاریخی صورت گیرد نمی تواند ضربات مهلکی که به ارمنیان وارد شده است جبران کند و قتل عام ارمنیان تا پایان جهان در درجه اول به عنوان ننگی بزرگ برای ترکهها و بطور کلی تاریخ جهانی باقی خواهد ماند.

سخنانی در باره قتل عام

«من به کشتارهای وحشتناک اشاره می کنم. این بزرگ ترین لکه ننگ می باشد که به دامان ملت ما نشسته است. این رویدادها کلا" کار طلعت و انور بودند. من چند روز قبل شروع اقدامات آنان از برنامه مطلع شدم. لذا به استامبول رفتم و برای دیدن انور اصرار ورزیدم و از او در مورد شروع مجدد کشتارهایی که باعث بی آبرویی ترکیه در زمان سلطان عبدالحمید شده بود سؤال کردم. تنها پاسخی که از او شنیدم این بود: تصمیم گرفته شده است. این برنامه است.»

۱۰- وزیر اعظم داماد فرید پاشا :
«کشتاری که باعث درد و آزدگی تمام بشریت شد.»
۱۱- مصطفی عارف، وزیر امور داخله، ۱۳ دسامبر ۱۹۱۸:
«مسلمان" تنها تعداد قلیلی از ارمنیان با دشمن همکاری کردند.. برای یک دولت ضروری است که تنها گناهکاران را تعقیب کند، متأسفانه رهبران ما در زمان جنگ از یک روحیه راهزنی و چپاول برخوردار بودند و قانون تبعید را به گونه ای اجرا کردند که از عملکرد و خوی خون آشامی بدترین اشرار پیشی گرفتند. آنها تصمیم به نابودی ارمنیان گرفته بودند و آنها را نابود کردند.»

۱۲- هنری مورگنتاو سفیر آمریکا در امپراتوری عثمانی:
«زمانی که مقامات ترک دستور تبعید را صادر کردند، آنها صرفاً" مجوز مرگ تمام یک نژاد را دادند. آنها بخوبی این امر ا می دانستند و در مذاکراتشان با من، هرگز سعی در کتمان این واقعیت نداشتند... من مطمئن هستم که تمام تاریخ بشریت شاهد جنبش فاجعه وحشتناکی نبوده است. کشتارهای بزرگ که در گذشته انسان دیده است قابل مقایسه با این فاجعه بزرگ ارمنیان در سال ۱۹۱۵ نمی باشد.»

۱۳- ویسکانت جیمز برایش انگلیس ۱۶ اکتبر ۱۹۱۵:
«تا آنجا که معلوم شده است کشتارها نتیجه سیاستی است که برای مدت معینی توسط ماجراجویان حاکم بر حکومت فعلی امپراتوری ترکیه به اجرا گذاشته شد. آنها مترصد فرصتی مناسب بودند و این فرصت در ماه آوریل بدست آمد.»
۱۴- کنت ولف مترنیخ، سفیر آلمان در امپراتوری عثمانی، ۱۰ ژوئیه ۱۹۱۶، تلگراف به صدراعظم:

«هدف از این کار حل مسئله ارمنی توسط نابودی نژاد آنان است. حکومت ترکیه نه از نمایندگان ما، نه سفارت آمریکا، نه هیئت پاپ و نه تهدیدهای متفکین و نه آراء عمومی غرب که نیمی از جهان را تشکیل می دهد هیچ ترس و هراسی ندارد.»

۱۵- تودور روزولت، ۱۱ ماه مه ۱۹۱۸:
«کشتار ارمنیان بزرگترین جنایت جنگ بود و کوتاهی از انجام عملی بر ضد ترکیه اغماض از آن است... کوتاهی در عملی بنیادی نسبت به اعمال وحشتناک ترکیه به معنی این است که همه سخنان مربوط به حمایت صلح آتی جهان بی معنی و بیهوده است.»

۱۶- جیمی کارتر، ۱۶ ماه مه ۱۹۷۸، در مراسم کاخ سفید:
«عموما" در دنیا ناشناخته ماند که در سالهای قبل از ۱۹۱۶، کوششی همگانی برای نابودی همه ملت ارمنی صورت گرفت، احتمالاً" یکی از اسفناک ترین رویدادهایی که برای یک قوم می توانست پیش آید و هیچ محاکمه نوزنبرگ هم روی نداد.»

۱۷- رونالد ریگان، ۲۲ آوریل ۱۹۸۱، اعلامیه:
«قتل عام ارمنیان و قتل عام کامبوجی ها که پس از آن روی داد، درسهای نژاد کشی هرگز نباید فراموش شود.»

۱۸- جورج بوش، ۲۰ آوریل ۱۹۹۰، سخنرانی در آرلاندو، فلوریدا:
« با ارمنیان بخاطر کشتارهای وحشتناک سالهای ۱۹۱۵-۱۹۲۳ بدست حکام امپراتوری عثمانی احساس همدردی می کنیم. ایالات متحده آمریکا توسط اقدامات دیپلماتیک تراز اول و انجام خیریه اختصاصی به این جنایت علیه بشریت پاسخ داد.»

۱- مصطفی کمال پاشا- آتاترک
«این بقایای حزب پیشین ترکان جوان که می بایست برای راندن و کوچاندن بی رحمانه میلیون ها اتباع مسیحی کشور ما از خانه و کاشانه خود و کشتارشان حساب پس می دادند، تحت حکومت جمهوری همچنان سرکش و گردنکش باقی مانده اند.»

(از مصاحبه کمال آتاترک بنیانگذار جمهوری نوین ترکیه در سال ۱۹۲۳، با نشریه The Los Angeles Examiner، در خصوص نظر وی راجع به ترکان جوان پیشین در کشورش)

۲- آدولف هیتلر
هنگام ترغیب همکارانش در خصوص تحمل غرب نسبت به کشتار یهودیان:
«در هر حال، امروزه چه کسی در باره نابودی ارمنیان سخن می گوید.»

۳- یوسی بیلین، جانشین وزیر امور خارجه اسرائیل، ۲۷ آوریل ۱۹۹۴، در پاسخ به صاحبه تلویزیونی سفیر ترکیه:
«...جنگ نبود. مسلمان" کشتار و قتل عام بود، آنچه که دنیا باید بخاطر آورد... ما همواره هر گونه کوششی برای پاک کردن این رویداد از اسناد دفع خواهیم کرد، حتی اگر بخاطر مصالح سیاسی انجام گرفته باشند.»

۴- جرالد فورد خطاب به مجلس نمایندگان آمریکا:
«آقای رئیس، ما مملو از احساس پنهانمین سالگرد قتل عام ارمنیان توسط ترکیه را بیاد می آوریم. با توجه به این رویداد تکان دهنده در سال ۱۹۱۵، ما امروز از کشتار ارمنیان با تأسف عمیق لیکن از آن دلاور مردانی که با تنازع بقا به زندگی خود ادامه دادند تا در جنگ جهانی اول برای آزادی مبارزه کنند با غرور و افتخار یاد می کنیم.»

۵- اسناد کنگره، صفه ۸۸۹۰
۶- انور پاشا (یکی از رهبران قتل عام)
«امپراتوری عثمانی باید از وجود ارمنیان و لبنانیان پاکسازی می شد. ما گروه اول را با شمشیر نابود کردیم، ما باید گروه دوم را با گرسنگی نابود سازیم.»
انور پاشا در پاسخ به اعتراض مورگنتاو و سفیر آمریکا نسبت به قتل عام ارمنیان:
«شما سخت در اشتباه هستید. ما کنترل کامل این کشور را در دست داریم. من اصلاً" علاقمند نیستم شخص دیگری را بخاطر این رویدادها سرزنش کنم، بلکه کاملاً" مایلم مسئولیت هر آنچه که اتفاق افتاده است شخصاً" به عهده گیرم.»
۷- طلعت پاشا در گفتگو با دکتر مورتیمان از سفارت آلمان در ژوئن ۱۹۱۵:
« ترکیه با نابود سازی کامل دشمنان داخلی خود یعنی مسیحیان بدون مزاحمت دخالت خارجی حداکثر استفاده را از جنگ می برد.»

پس از اصرار سفیر آلمان در طرح مسئله آلمان در سال ۱۹۱۸، طلعت "با لبخند" چنین گفت:
« شما دیگر چه می خواهید؟ مسئله تمام است. دیگر هیچ ارمنی وجود ندارد.»

۸- جمال پاشا: « من در مقابل ملت شرمسار هستم »
جمال پاشا وزیر امور داخله ترکیه عالناً" در ۱۵ مارس اعلام کرد که بر اساس آمار کارشناسان وزارتخانه:
« ۰۰۰،۸۰۰ ارمنی تبعیدی کشته شدند... دولت با توجه به این نگاه مترصد پاک کردن گذشته خونین می باشد.»

۹- شاهزاده عبدالمجید در جریان یک مصاحبه: